

Nr 254.

Av herr **Nylander**, *angående Sveriges representation i vissa främmande stater.*

I en till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena riktad skrivelse av den 17 oktober 1934 underströk styrelsen för Sveriges allmänna exportförening den viktiga roll, som vår utrikesrepresentation framför allt under nu rådande handelspolitiska förhållanden spelar för våra exportnärningar och att det med hänsyn härtill är av största vikt, att för dessa för vårt land så betydelsefulla uppgifter lämpliga tjänstemän stå till förfogande och att i övrigt tillräckliga arbetskrafter finnas till hands både inom departementet och ute i de främmande länderna, så att vår utrikesrepresentations arbete för exporten ej eftersättes.

Då de åtgärder, som i olika länder vidtagits mot importen från andra, så gott som alltid äro av rent *statlig* karaktär, faller det sig synnerligen svårt, för att icke säga i de flesta fall omöjligt för den enskilde företagaren eller näringsorganisationerna att bemästra dem annat än i intimt samarbete med våra myndigheter och vår utrikesrepresentation.

Kungl. utrikesdepartementet och dess representanter i främmande länder ha också under de senaste åren sett sina uppgifter öka i förut oanad grad i form av ständiga förhandlingar och ett intensivt handräkningsarbete, som måste bedrivas till stöd för den svenska exporten, ett arbete, för vilket exportföreningens styrelse i ovannämnda skrivelse också framförde sin uppriktiga tacksamhet.

Från denna allmänna bakgrund hade styrelsen emellertid i ett par föregående skrivelser av den 25 september 1934 till ministern för utrikes ärendena fäst uppmärksamheten på tvenne länder, där vår officiella representation måste anses vara på ett otillfredsställande sätt ordnad, nämligen Litauen och Grekland, på den grund, att vi i dessa länder icke ha någon diplomatisk representant stadigvarande placerad. Med beaktande av fördelarna av en mera permanent representation särskilt i Litauen men även i Grekland anser sig emellertid utrikesministern enligt föreliggande statsverksproposition med hänsyn till det budgetära läget icke kunna för närvarande tillstyrka genomförande av exportföreningens förslag.

Ur svensk handelssynpunkt bör påpekas, att, då Sverige på grund av den betryckta situationen för det inhemska jordbruket icke i större utsträckning kan köpa varor från Litauen, det möter stora svårigheter att erhålla importlicenser för svenska produkter, ehuru givetvis många av dessa väl lämpa sig för och äro gärna sedda i landet i fråga. Efter de resultat, som framgått av många svenska officiella utlandsrepresentanters arbete för att få sådana importlicensfrågor lösta och andra svårigheter ordnade, framstår det klart och tydligt, att även i Litauen en permanent representation bör

komma till stånd för att föra alla de förhandlingar och utföra det handräckningsarbete, som under våra dagars handelspolitiska förhållanden överallt äro nödvändiga, varjämte generellt sett därigenom metodiska undersökningar kunna ske för att till bägge parternas förmån öka det ömsesidiga varuutbytet.

Men härtill komma tungt vägande omständigheter på det kulturella området, vilka motivera en sådan anordning, och därtill den allmänna synpunkten, att det för vårt land i sin helhet bör vara ett viktigt intresse att utveckla sina förbindelser med de baltiska staterna, där Sverige sedan gammalt åtnjuter stora sympatier.

Som bevis för det intresse, man i Litauen hyser för vårt land och dess förhållanden, vill jag erinra om, att i Litauen till dess regering inlämnats petitioner om, att en akademisk lärostol i svenska språket och litteraturen måtte inrättas vid universitetet i Kaunas samt att undervisning i svenska språket måtte lämnas vid något gymnasium. Sistlidna december månad var där inrättad en svensk språkkurs, vilken besöktes av icke mindre än cirka 200 studenter.

Under de senaste åren har den litauiska staten påbörjat utsändandet till Sverige av särskilda statsstipendiater, vilka här skola bedriva fleråriga specialstudier. Emedan Litauen för närvarande saknar specialhögskolor för flera viktiga vetenskaper, torde det vara sannolikt, att antalet till Sverige utsända stipendiater kommer att väsentligt stiga under de närmaste åren. Som dessa stipendiater uttagas bland de intelligentaste och dugligaste studenterna, vilka samtliga vid sin hemkomst beredas arbete på betydelsefulla poster, ligger i öppen dag betydelsen även för Sverige av denna studieverksamhet. Man kan säga, att för närvarande i Litauen lägges grunden till en modern, nationell kultur, som väljer sina förebilder från skilda nationer, icke minst från Sverige och den övriga Norden.

Det bör erinras om, att Litauen sedan flera år tillbaka har en egen minister i Stockholm, under det att vårt land är representerat genom en chargé d'affaires i Estland och en minister i Riga, som visserligen är ackrediterad i Litauen men har tillfälle att endast under korta perioder vistas där. Detta förhållande, att vi äga en fast representation i de nyssnämnda tvenne baltiska staterna men icke i Litauen, som dock har sådan i Sverige, måste givetvis i nämnda land betraktas med ett visst missmod bland annat på grund av den livliga önskan man där hyser för att komma i närmare förbindelse med Sverige, vartill från svensk synpunkt icke bör förglömmas, att den litauiska kulturen skiljer sig nästan lika mycket från den lettiska som den lettiska från den estniska, varför Riga, hur viktigt centrum det än är, knappast kan betraktas som en kulturens medelpunkt för hela Ostbalticum.

Med hänsyn till dessa både ur ekonomisk och kulturell synpunkt tungt vägande förhållanden anser jag därför, att det för vårt land är av största vikt, att Sverige snarast möjligt erhåller en fast officiell representation i Litauen genom förläggning till Kaunas av en tjänsteman i legationsråds ställning (lönegraden B 30), med uppgift att under sändebudets vistelse å annan ort i egenskap av t. f. chargé d'affaires förestå beskickningen.

Vad Grekland beträffar erbjuder detta land en god marknad för en hel del av den svenska exportindustriens alster, däribland icke minst skogens produkter, och den senaste tidens utveckling synes ge löften om ett ökat handelsutbyte mellan Sverige och Grekland, sammanhängande dels med ett bättre affärsläge i Grekland, dels även med de lättnader för import till nämnda land och betalning för denna, som möjliggjorts genom det svensk-grekiska avtalet av den 29 december 1933, vilket, efter vad jag hoppas, kommer att i en eller annan form förnyas.

Redan nu äro våra handelsförbindelser med Grekland av icke obetydlig omfattning, i det att vår export dit jämte till Kreta år 1933 uppgick till cirka $3\frac{1}{2}$ miljoner kronor, under det att importen hade ett värde av cirka $5\frac{1}{2}$ miljoner kronor. Under månaderna januari—november 1934 uppgick importen enligt preliminärt föreliggande siffror till cirka $4\frac{1}{2}$ miljoner kronor, under det att exporten hade stigit till cirka 6.7 miljoner kronor. Härtill komma våra sjöfartsintressen på landet i fråga, som bland annat representeras av den reguljära svenska orientlinjen.

Att beskickningschefen under någon kortare tid varje år uppehåller sig i Athén har visserligen varit till nytta, men det är lika viktigt att under beskickningschefens frånvaro dennes åligganden skötas av en i Athén permanent placerad chargé d'affaires, vilken kan stå till tjänst med tillvaratagandet av alla de intressen, som ligga svensk handel och sjöfart om hjärtat. Ett ytterligare skäl för anordnande av en permanent representation i Grekland är, att vårt land bland sina konsulära representanter där ej räknar någon svensk undersåte.

Med hänsyn till det intresse, som från olika håll inom våra exportindustrier visats för en dylik anordning och som tagit sig uttryck i exportförningens styrelses ovannämnda skrivelse, tillåter jag mig därför föreslå, att för vidmakthållande av en stadigvarande representation i Athén placeras en tjänsteman i lönegraden B 30.

Utöver vad jag här framhållit vågar jag även fästa uppmärksamheten på ett annat område i världen, där en förbättring av vår officiella representation är önskvärd för tillvaratagandet av våra ekonomiska och kommersiella intressen. Jag åsyftar härvid följande länder: Persien, Irak, Syrien och Palestina, Egypten, Abessinien samt Afganistan.

Genom den resa, Hans Kungl. Höghet Kronprinsen företagit bland annat i dessa länder och vilken han på ett så glänsande sätt utfört, har utan tvivel uppmärksamheten i betydligt ökad grad börjat riktas på vårt land. Dessa länder äga betydande naturliga resurser, vilka man mer och mer metodiskt går att tillvarataga, så att efter allt att döma deras betydelse i världsekonomin är i tillväxt. Med den hårda konkurrens, som nu råder, är det emellertid naturligt, att industriländerna allt mer och mer uppmärksamt följa denna utveckling och att så även bör ske för vårt lands vidkommande.

Detta har också i viss mån blivit fallet, varvid jag vill erinra om de betydande arbeten, som av svenska ingenjörer utföras i Persien, och de an-

stalter, som vidtagits för vidgande av vårt lands handelsförbindelser med nämnda land, vilka bidragit till att enligt preliminära uppgifter för tiden januari—november 1934 vår utförsel dit visar ett så pass betydande belopp som cirka 4.7 miljoner kronor. Till Palestina har vår export snabbt vuxit och visar under nyssnämnda tid ett belopp av 2.8 miljoner kronor. Siffrorna för Syrien och Irak äro mindre med respektive 445,000 och 283,000 kronor. För Abessinien och Afganistan finnas inga specificerade uppgifter, under det att handelsutbytet med Egypten under samma tid, som här förut nämnts, visar en import av cirka 2.4 miljoner kronor och en export av omkring 5.7.

Vad Abessinien beträffar vill jag erinra om vilken kontakt Sverige nått med detta fjärran land genom vår konsul, doktor K. Hanner, genom våra där så högt uppskattade missionärer och den stora gärning, som legationsrådet Johannes Kolmodin under sin tyvärr allt för korta verksamhet där hann att utföra, vartill komma de insatser, som nu göras av den av abessinske kejsaren tillkallade svenske generalen E. Virgin och på sistone av det antal svenska officerare, som där påbörjat sitt arbete. Givet är, att ackrediterandet av en svensk minister i Abessinien, vilket land på skilda områden sålunda visar ett så stort intresse för Sverige, skulle hälsas med tillfredsställelse av våra landsmän där ute och i sin mån bidraga till en fortsatt utveckling av förbindelserna mellan de bägge länderna.

Jag har ovan framhållit, att, om inga särskilda omständigheter inträffa, en betydelsefull utveckling kan väntas i de ovan nämnda länderna, vilken torde medföra utbyggande av olika anläggningar, kommunikationer m. m. Förutom Sveriges tekniska och industriella förutsättningar för en betydande insats härvid förtjänar omnämnas vårt lands politiskt objektiva ställning, som bör vara oss till fördel.

Sverige har för närvarande i dessa länder en oavlönad minister och en handelsattaché i Egypten samt en chargé d'affaires i Persien, där vår minister i Moskva är ackrediterad, liksom han även är det i Irak.

Dessa anordningar äro givetvis att hälsa med stor tillfredsställelse, men torde under nuvarande förhållanden dock icke vara tillfyllest.

Då ministern i Egypten som nämnts är oavlönad, är det givetvis osäkert, huru länge man kan påräkna, att han är villig att stå kvar på sin post, och att ha ministern i Moskva ackrediterad i Teheran erbjuder uppenbara nackdelar. Från en svensk i Persien arbetande representant för betydande svenska exportintressen har jag också erhållit ett brev, i vilket framhålles önskvärdheten av att Sverige där inrättar en ministerpost dels med hänsyn till våra betydande ekonomiska intressen där, dels med hänsyn till att Persien efter Hans Kunglig Höghet Kronprinsens besök där nyligen inrättat en ministerpost i Stockholm.

För övrigt har vårt land i de av mig ovannämnda sju länderna endast honorära konsulter, av vilka vissa, som äro våra egna landsmän, utfört ett arbete, som är värt allt erkännande.

Då de emellertid äro honorärkonsulter och givetvis måste ägna sig åt sin egentliga livsuppgift, kan man av dem icke begära, att de skola kunna

utföra allt det arbete, som en avlönad representant utför, vartill kommer, att han vis-à-vis myndigheterna i denna sin egenskap kommer i en annan ställning.

Med hänsyn till ovan berörda omständigheter anser jag därför det vara av vikt, att frågan om ordnandet av vår officiella representation i dessa länder löses, men är jag icke beredd att härutinnan framlägga ett förslag. Jag får i stället hemställa, att ärendet genom kungl. utrikesdepartementets försorg göres till föremål för en utredning i syfte att nå mest effektiva men samtidigt minst kostsamma organisation.

Liksom exportföreningens styrelse gjort i sin ovannämnda skrivelse av den 17 oktober 1934 anser jag mig näppeligen behöva påpeka nödvändigheten av besparingar i budgeten, så att skattebördan kan lättas, och skulle icke ha gjort denna hemställan, om icke, såsom ovan understrukits, det vore den rent statliga karaktären i de av de olika länderna vidtagna åtgärderna, som försvårar den svenska exporten, och det på grund härav är nödvändigt att genom fortsatt ingripande och stöd från svenska myndigheter i görligaste mån undanröja eller minska de ifrågavarande hindren, liksom ett dylikt arbete från officiella, permanent placerade svenska representanters sida är ägnat att underlätta de svenska exportnäringarnas målmedvetna strävan att söka vinna nya marknader och främja de kulturella förbindelserna. Ett effektivt arbete efter dessa olika linjer måste i sin tur bidra till av alla önskad ökad sysselsättning inom våra export- och kommunikationsföretag.

På grund av vad jag ovan anfört får jag hemställa, att riksdagen måtte

a) besluta upprättandet från och med den 1 juli 1935 av en befattning i lönegraden B 30, vars innehavare skulle placeras i Kaunas för att under sändebudets vistelse å annan ort tjänstgöra såsom t. f. chargé d'affaires därstädes, ävensom anvisa erforderliga medel för befattningens upprätthållande;

b) besluta upprättandet från och med den 1 juli 1935 av en befattning i lönegraden B 30, vars innehavare skulle placeras i Athén för att under sändebudets vistelse å annan ort tjänstgöra såsom t. f. chargé d'affaires därstädes, ävensom anvisa erforderliga medel för befattningens upprätthållande;

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att utredning måtte verkställas rörande den lämpligaste organisationen av vår representation i Persien, Irak, Syrien och Palestina, Egypten, Abessinien samt Afganistan, ävensom att förslag i ämnet måtte föreläggas nästa års riksdag.

Stockholm den 23 januari 1935.

Erik Nylander.

